

ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิตต่อทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล Effect of Problem-based Learning Approach in Nursing Care of Person with Mental Health Problems Subject on Cognitive Skills of Nursing Students

ปวีดา โพธิ์ทอง, พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) ¹

Prawida Photong, M.N.S. (Mental Health and Psychiatric Nursing) ¹

สุพัตรา จันทร์สุวรรณ, พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) ²

Suphattra Chansuwan, M.N.S. (Mental Health and Psychiatric Nursing) ²

สุนทร ะชาตย์, พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) ³

Soontaree Khachat, M.N.S. (Mental Health and Psychiatric Nursing) ³

เสาวลักษณ์ ศรีโพธิ์, พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) ⁴

Saowalak Sripho, M.N.S. (Mental Health and Psychiatric Nursing) ⁴

Received: September 1, 2020 Revised: November 26, 2020 Accepted: December 3, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิตต่อทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 123 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย คู่มือการเรียนการสอน

^{1, 2, 3} พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี สถาบันพระบรมราชชนก

^{1, 2, 3} Registered Nurse, Senior Professional Level, Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi, Praboromarajchanok Institute

¹ ผู้เขียนหลัก (Corresponding author) E-mail: prawida@hotmail.com

⁴ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี สถาบันพระบรมราชชนก

⁴ Registered Nurse, Professional Level, Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi, Praboromarajchanok Institute

โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล และแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าความเชื่อมั่น .88 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 6-27 พฤศจิกายน 2561 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ และ paired *t*-test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางปัญญาโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.644, p < .001$)

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า อาจารย์พยาบาลควรนำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในรายวิชาการพยาบาลอื่นๆ เพื่อส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ: การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทักษะทางปัญญา นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This quasi-experimental research aimed to examine the effect of problem-based learning approach in Nursing Care of Person with Mental Health Problems Subject on cognitive skills of nursing students. The samples consisted of 123, 3rd-year nursing students studying at Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi in an academic year of 2018. The research instruments included the manual of problem-based learning for Nursing Care of Person with Mental Health Problems Subject, the personal data record form, and the cognitive learning outcomes evaluation instrument with the reliability of .88. The implementation and data collection were conducted during November 6-27, 2018. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, and paired *t*-test.

The research results revealed that after receiving the problem-based learning approach, the nursing students had statistically significant higher overall mean score of cognitive skills than that of before receiving the problem-based learning approach ($t = 7.644, p < .001$).

This research suggests that nursing instructors should continuously apply this problem-based learning approach in Nursing Care of Person with Mental Health Problems Subject and other nursing subjects in order to enhance cognitive skills among nursing students.

Keywords: Problem-based learning, Cognitive skill, Nursing student

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาพยาบาลมีเป้าหมายในการผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพ จึงต้องมีการจัดการศึกษาที่พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีบทบาทในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น ทั้งนี้ ตามหลักการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง จำเป็นต้องปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นนักปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพตามขอบเขตที่วิชาชีพกำหนด สามารถสร้างความรู้ใหม่จากความเป็นจริงตามบริบทของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา (คณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก, 2558) ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา ซึ่งคุณภาพของบัณฑิต

ทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสถาบันการศึกษาทุกแห่งรวมถึงวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษา

แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนได้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (active learning) ทั้งนี้ สถาบันพระบรมราชชนกมีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพสมัยใหม่ อันเป็นหลักสูตรที่เน้นทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติจริง ซึ่งจำเป็นต้องปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นนักปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพตามขอบเขตที่วิชาชีพกำหนด สามารถสร้างความรู้ใหม่จากความเป็นจริงตามบริบทของการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ไขปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเชิงเหตุผล ที่ส่งผลต่อทักษะทางปัญญาของผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งวิธีการจัดการเรียน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (คณาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก, 2558) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ค่าเฉลี่ย คะแนนผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาของ นักศึกษาพยาบาลโดยรวม หลังการจัดการเรียน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาล บุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียน การสอน (นภาพร พุฒินิชย์, สุรศักดิ์ พุฒินิชย์, มาริสา สุวรรณราช, และอรรถัย แก้วมหากาฬ, 2560)

ผลการประเมินผู้เรียนในปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี พบว่า วิชา การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต เป็นวิชาที่ ก่อนเข้าเป็นนามธรรม ผู้ป่วยจิตเวชมีความซับซ้อน ไม่ชัดเจนเหมือนผู้ป่วยฝ่ายกาย ส่งผลให้ผู้เรียนขาด ทักษะทางปัญญา ทำให้ผู้เรียนไม่มั่นใจในการวิเคราะห์ ปัญหาและการตัดสินใจในการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช ไปด้วยถูกต้อง และจากการศึกษาติดตามคุณภาพ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี สุพรรณบุรี ในช่วงปีการศึกษา 2558-2560 โดยอิงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ไว้ 6 ด้าน พบว่า จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ผู้ใช้บัณฑิตมี คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณภาพบัณฑิตโดย รวมเท่ากับ 4.23 ($SD = .27$), 4.30 ($SD = .54$) และ 4.33 ($SD = .36$) ตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็น รายด้าน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น ต่อคุณภาพบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมเท่ากับ 4.45 ($SD = .37$), 4.53 ($SD = .53$) และ 4.61 ($SD =$

.33) ตามลำดับ ด้านความรู้เท่ากับ 4.13 ($SD = .39$), 4.18 ($SD = .61$) และ 4.21 ($SD = .46$) ตามลำดับ ด้านทักษะปัญญาเท่ากับ 3.90 ($SD = .40$), 3.93 ($SD = .65$) และ 3.95 ($SD = .52$) ตามลำดับ ด้านทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เท่ากับ 4.35 ($SD = .39$), 4.55 ($SD = .62$) และ 4.48 ($SD = .40$) ตามลำดับ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เท่ากับ 4.06 ($SD = .40$), 4.13 ($SD = .59$) และ 4.17 ($SD = .47$) ตามลำดับ และด้านทักษะปฏิบัติวิชาชีพ เท่ากับ 4.13 ($SD = .38$), 4.22 ($SD = .67$) และ 4.26 ($SD = .45$) (สุนทรี ชะชาติย์ และเสาวลักษณ์ ศรีโพธิ์, 2559, 2560; เสาวลักษณ์ ศรีโพธิ์ และสุนทรี ชะชาติย์, 2561) จะเห็นได้ว่า คุณภาพบัณฑิตด้าน ทักษะทางปัญญามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ

การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) เป็นการเรียนรู้ที่เริ่มต้น จากผู้สอนเสนอปัญหาใหม่ที่ท้าทายและสอดคล้องกับ สถานการณ์จริง มากกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการ แสวงหาความรู้ และนำประสบการณ์เดิมมาสร้าง องค์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา เพื่อฝึกให้ รู้จักคิดวิเคราะห์และพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา รู้จักตัดสินใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอด ชีวิต (คณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก, 2558) ทั้งนี้ การจัดการเรียน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดทักษะทางปัญญา เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาในการแสวงหาความรู้ด้วยการค้นคว้า หาข้อมูลด้วยตนเอง จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา จากนั้นนำปัญหามา เชื่อมโยงกับความรู้ มีการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อ แก้ไขปัญหานั้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทาง ปัญญาในการคิด (เกียรติกำจร กุศล, กำไล สมรักษ์, จันทร์จรรย์ ถือทอง, และธัญวลัย หองต่ำ, 2560;

นภาพร พุฒิวิเศษย์ และคณะ, 2560; วิดาพร ทับทิมศรี และองอาจ นัยพัฒน์, 2560)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต เพื่อส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

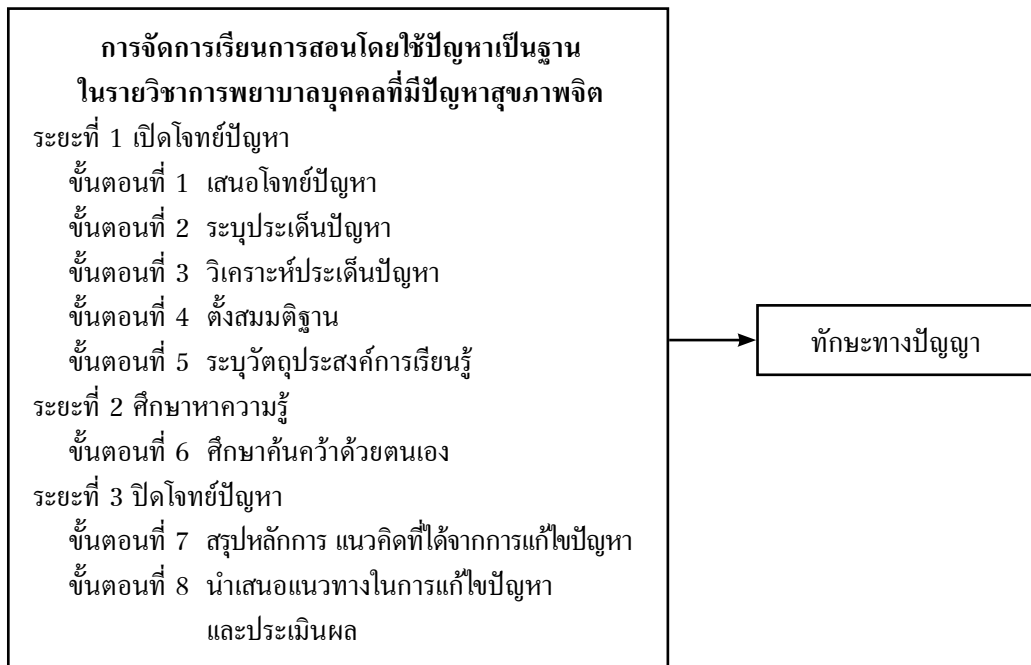
เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนกับหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต

สมมติฐานการวิจัย

หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางปัญญาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางปัญญา โดยมีสถานการณ์มากระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ และนำความรู้จากประสบการณ์เดิมมาสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ฝึกให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล (เกียรติกิจกร กุศล และคณะ, 2560; คณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก, 2558; นภาพร พุฒิวิเศษย์ และคณะ, 2560) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต โดยใช้โจทย์สถานการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เปิดโจทย์ปัญหา ระยะที่ 2 ศึกษาหาความรู้ และระยะที่ 3 ปิดโจทย์ปัญหา โดยเชื่อว่า การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้ และส่งผลให้เกิดทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ชนิดกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (one group, pretest-posttest design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรคตบุรี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 123 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ส่วนเกณฑ์การยุติการเข้าร่วมการวิจัย คือ ขอดถอนตัวจากการวิจัย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอิงตามคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (คณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก, 2558) ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 3 บท ได้แก่ 1) การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาเกี่ยวกับการคิด การรับรู้ 2) การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิตเกี่ยวกับอารมณ์ และ 3) การพยาบาลบุคคลที่ใช้สารเสพติด โดยมีส่วนประกอบหลัก ได้แก่ ข้อมูลรายวิชา ขั้นตอนการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน และการประเมินผล ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ 8 ขั้นตอน ได้แก่ ระยะที่ 1

เปิดโจทย์ปัญหา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ เสนอโจทย์ปัญหา ระบุประเด็นปัญหา วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน และระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ระยะที่ 2 ศึกษาหาความรู้ มี 1 ขั้นตอน คือ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และระยะที่ 3 ปิดโจทย์ปัญหา มี 2 ขั้นตอน คือ สรุปหลักการ แนวคิดที่ได้จากการแก้ปัญห และนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญห และประเมินผล ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของ นักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ และเกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนทั้งสิ้น 3 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ

ชุดที่ 2 แบบวัดและประเมินผล การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา ของอมวสี อัมพันธ์ศิริรัตน์ และคณะ (2556) แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้ในศักยภาพ และสิ่งที่เป็จุดอ่อนของตนเอง จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านความสามารถในการสืบค้น และวิเคราะห์ข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านความสามารถในการนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้ในการอ้างอิง และแก้ปัญหอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพ และที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพในการให้บริการพยาบาล จำนวน 5 ข้อ 5) ด้านความสามารถ ในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญห จำนวน 8 ข้อ และ 6) ด้านความสามารถในการพัฒนา วิธีการแก้ปัญหที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้อง กับสถานการณ์และบริบททางสุขภาพที่เปลี่ยนไป จำนวน 6 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 ข้อ มีลักษณะ คำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ จาก

คะแนน 1-4 ได้แก่ ปฏิบัติได้ถูกต้องตามคำสั่งหรือ คำบอก ปฏิบัติได้ถูกต้องเมื่อได้รับคำแนะนำ เพิ่มเติม ปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเอง และปฏิบัติ ได้ถูกต้องและเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่น ส่วนเกณฑ์ การแปลผลคะแนน แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ มีทักษะทางปัญญาในระดับน้อย (1-1.50 คะแนน) ในระดับปานกลาง (1.51-2.50 คะแนน) ในระดับ มาก (2.51-3.50 คะแนน) และในระดับมากที่สุด (3.51-4 คะแนน)

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นั้น ผู้วิจัยนำคู่มือการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหา เป็นฐานสำหรับรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหา สุขภาพจิตไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์ พยาบาล ได้คำดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .90 ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำ และนำแบบวัด และประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาไป ทดลองใช้กับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร บัณฑิต ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน หาค่า ความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของครอนบาช ได้ค่าเท่ากับ .88

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ 1) หลัง จากโครงร่างวิจัยได้รับการพิจารณาเห็นชอบจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี (เอกสาร รับรอง เลขที่ 022/2561 วันที่ 27 กันยายน 2561) คณะผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวม ข้อมูล และ 2) คณะผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขั้นตอนการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล และสิทธิในการถอนตัวจาก การวิจัย รวมทั้งแจ้งว่าข้อมูลจะได้รับการเก็บรักษา เป็นความลับและนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
มีขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการ
พิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง (ข้อ 2)

2. ก่อนการเรียนการสอน 1 สัปดาห์ คณะ
ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป
ของนักศึกษาพยาบาล แบบวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา ก่อนการทดลอง
(pre-test) โดยใช้เวลาประมาณ 25 นาที

3. คณะผู้วิจัยแจกคู่มือการเรียนการสอน
โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้แก่กลุ่มตัวอย่างและผู้สอน
เพื่อให้ทำความเข้าใจก่อนการเรียนการสอน จากนั้น
คณะผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียน
การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และขั้นตอนการจัด
การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานทั้ง 8 ขั้นตอน
โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 15
กลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน แต่ละกลุ่มมีอาจารย์ประจำ
กลุ่ม 1 คน คือ คณะผู้วิจัยและทีมผู้สอน ทำหน้าที่
เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ โดยการใช้คำถาม
กระตุ้นการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธี
การเรียนรู้ของตนเอง ให้เวลาในการค้นคว้า กระตุ้น
ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย ส่งเสริมให้
ผู้เรียนประเมินตนเองและผู้อื่น และสร้างบรรยากาศ
ในการเรียนรู้

4. คณะผู้วิจัยและทีมผู้สอนจัดการเรียน
การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานแก่กลุ่มตัวอย่าง ตาม
ขั้นตอนต่าง ๆ 8 ขั้นตอน โดยในสัปดาห์ที่ 1 ดำเนิน
กิจกรรมระยะที่ 1 เปิดโจทย์ปัญหา โดยผู้สอนเสนอ
โจทย์ปัญหา และให้กลุ่มตัวอย่างระดมประเด็นปัญหา
วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน และระบุ
วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 2 ดำเนิน
กิจกรรมระยะที่ 2 ศึกษาหาความรู้ โดยผู้สอนให้
กลุ่มตัวอย่างศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในสัปดาห์
ที่ 3 ดำเนินกิจกรรมระยะที่ 3 ปิดโจทย์ปัญหา โดย

ผู้สอนให้กลุ่มตัวอย่างสรุปหลักการ แนวคิดที่ได้จาก
การแก้ปัญหา และในสัปดาห์ที่ 4 ดำเนินกิจกรรม
ระยะที่ 3 ปิดโจทย์ปัญหา โดยผู้สอนให้กลุ่มตัวอย่าง
นำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา และประเมินผล
ทั้งนี้ จัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม
จำนวน 12 ชั่วโมง ซึ่งในการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้
กระบวนการกลุ่มนั้น ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ
ตรงต่อเวลา สื่อสารด้วยวาจา ทำหน้าที่สุภาพ เหมาะสม
และเข้าใจบทบาทของตนเอง (ประธาน เลขานุการ
และสมาชิก) โดยประธานวางโครงสร้างในการอภิปราย
ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
เลขานุการจดบันทึกความคิดเห็น สรุปประเด็น
สำคัญ และช่วยเหลือประธาน ส่วนสมาชิกให้
ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม

5. หลังการเรียนการสอน 1 สัปดาห์ คณะ
ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา หลังการทดลอง
(post-test) โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที

ทั้งนี้ ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวม
ข้อมูลในช่วงวันที่ 6-27 พฤศจิกายน 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์
ด้วยสถิติความถี่และร้อยละ ส่วนการเปรียบเทียบ
ทักษะทางปัญญาโดยรวมและรายด้าน ระหว่างก่อน
กับหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็น
ฐาน วิเคราะห์ด้วยสถิติ paired *t*-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล พบว่า
นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น
ร้อยละ 87.40 มีอายุอยู่ในช่วง 19-21 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 94.10 และมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง
2.51-3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.10

2. การเปรียบเทียบทักษะทางปัญญาของ
นักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนกับหลังการจัด

การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต พบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนฯ นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางปัญญาโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 7.644, p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 1 เมื่อ

จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนฯ นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางปัญญาทุกด้านสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบทักษะทางปัญญาโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนกับหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต

ทักษะทางปัญญา	n	M	SD	t	p
ก่อนการจัดการเรียนการสอน	123	2.70	.29	7.644	< .001
หลังการจัดการเรียนการสอน	123	2.99	.34		

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะทางปัญญารายด้านของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนกับหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต (n = 123)

ทักษะทางปัญญา	ก่อนการจัด การเรียนการสอน		หลังการจัด การเรียนการสอน		t	p
	M	SD	M	SD		
1. ด้านการตระหนักรู้ในศักยภาพ และสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของตนเอง	2.91	.36	3.16	.41	5.638	< .001
2. ด้านความสามารถในการสืบค้น และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่ง ข้อมูลที่หลากหลาย	2.73	.36	3.05	.43	6.647	< .001
3. ด้านความสามารถในการนำ ข้อมูลและหลักฐานไปใช้ในการ การอ้างอิง และแก้ไขปัญหา อย่างมีวิจารณญาณ	2.70	.43	3.00	.46	5.365	< .001

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะทางปัญญารายด้านของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนกับหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต (n = 123) (ต่อ)

ทักษะทางปัญญา	ก่อนการจัด การเรียนการสอน		หลังการจัด การเรียนการสอน		<i>t</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
4. ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพ และที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพในการให้บริการพยาบาล	2.65	.39	2.97	.36	6.324	< .001
5. ด้านความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา	2.63	.37	2.91	.36	6.462	< .001
6. ด้านความสามารถในการพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสุขภาพที่เปลี่ยนไป	2.65	.36	2.90	.41	5.445	< .001

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางปัญญาโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัด

การเรียนการสอนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากคณะผู้วิจัยและทีมผู้สอนได้เปิดโจทย์ โดยใช้โจทย์สถานการณ์ผู้ป่วยจิตเวชที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในผู้ป่วยจิตเวชได้โดยการค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง จากนั้นนำปัญหามา

เชื่อมโยงกับความรู้ มีการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อแก้ไขปัญหาที่ต่าง ๆ ซึ่งทำได้โดยการตั้งสมมติฐาน และพิสูจน์สมมติฐาน อีกทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์และนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาแก้ไขปัญหาของผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ เกิดกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบบรรยาย ที่เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระ และบรรยายเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการเรียน ไม่เอื้อต่อการเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางปัญญาได้น้อย (เฉอมรินทร์ ตั้งปฐมวงศ์ และคณะ, 2561; ทิศนา แจมมณี, 2555) จากเหตุผลดังกล่าว การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงสามารถพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลได้ สอดคล้องกับการศึกษาของนภาพร พุฒินิธิชัย และคณะ (2560) ที่พบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางปัญญารายด้านสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอภิปรายผลการวิจัยแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านการตระหนักรู้ในศักยภาพและสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของตนเอง เนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากผู้สอนเสนอปัญหาที่ท้าทายและสอดคล้องกับ

สถานการณ์จริงมากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการแสวงหาความรู้ และนำประสบการณ์เดิมมาสร้างองค์ความรู้ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าเพื่อที่จะได้คำตอบของปัญหา เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ (เกียรติกำจร กุศล และคณะ, 2560; คณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก, 2558; สุระพรรณ พนมฤทธิ์ และคณะ, 2554; อารีวรรณ กลั่นกลิ่น, 2555; Rideout & Carpio, 2001) นอกจากนี้ การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม อันเป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย ซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งการทำงานเป็นกลุ่มยังส่งผลถึงทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Johnson, Johnson, & Holubec, 1993) สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณพร บุญเปล่ง และคณะ (2559) ที่พบว่า การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจจุดอ่อนและจุดแข็งของแต่ละคน มีการทำหน้าที่ที่แตกต่างกันในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาจากโจทย์สถานการณ์ที่กำหนด จากเหตุผลดังกล่าว การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงส่งผลให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในศักยภาพของตนเอง ในการรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องมีความสนใจตั้งใจ และรับผิดชอบแผนการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถแสดงศักยภาพในการเรียนรู้แบบขึ้นนำตนเอง (Brockett & Hiemstra, 1991) อีกทั้งทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง เข้าใจความแตกต่าง

ของแต่ละบุคคล โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยทำให้สมาชิกมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนในงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการพัฒนาศักยภาพของคนที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

ด้านความสามารถในการสืบค้น และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เนื่องจากในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนต้องรวบรวมข้อมูลและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยแยกย้ายกันไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยสืบค้นจากตำรา วารสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คัดเลือกข้อมูลที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือ รวมทั้งสามารถสื่อสารบอกความสัมพันธ์ของข้อมูล สรุป และนำเสนอได้ (อารีวรรณ กลั่นกลิ่น, 2555) โดยในขั้นตอนที่ 6 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และเชื่อถือได้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง จากนั้นนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปรายร่วมกัน อันเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากความเข้าใจของผู้เรียน เพื่อนำมาอธิบายในการแก้ไขปัญหา จนกว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ อีกทั้งการเรียนการสอนวิธีนี้เป็นวิธีหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู้ด้วยการค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิดค้นคว้าและวางแผนในการเรียน ตลอดจนการประเมินผลด้วยตนเอง (Rideout & Carpio, 2001)

ด้านความสามารถในการนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้ในการอ้างอิง และแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่เปลี่ยนจากการเน้นความรู้มาเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะ

ต้องระบุประเด็นปัญหาจากโจทย์สถานการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง จากนั้นนำปัญหามาเชื่อมโยงกับความรู้ มีการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งทำได้โดยการตั้งสมมติฐานและการพิสูจน์สมมติฐาน มีการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องและหลากหลาย วิเคราะห์ข้อมูลและหลักฐานเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้เรียนมีการตัดสินใจที่ดีและแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับการศึกษาของ Duch, Groh, and Allen (2001) และของ Rideout and Carpio (2001) ที่พบว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาในการแสวงหาความรู้ด้วยการค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ จากเหตุผลดังกล่าว การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงทำให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลและหลักฐานไปใช้ในการอ้างอิงและแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณได้

ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพและที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพในการให้บริการพยาบาล เนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้โจทย์สถานการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงของผู้ป่วยจิตเวชมาเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนระบุปัญหา และวิเคราะห์ประเด็นปัญหา โดยการตั้งสมมติฐานที่เป็นไปได้อย่างมีเหตุผล สามารถเชื่อมโยงกับปัญหาในสถานการณ์ผู้ป่วยจิตเวช มีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้มาทดสอบสมมติฐานในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ผู้ป่วยจิตเวชได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ โดยใช้กระบวนการพยาบาล ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์

การอภิปราย และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง สามารถจัดความคิดอย่างเป็นระบบ เข้าใจปัญหา และสถานการณ์ ทำให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณส่งผลดีต่อนักศึกษาพยาบาลในการใช้กระบวนการพยาบาล การตัดสินใจ ในคลินิก เป็นการฝึกทักษะการแก้ปัญหาของผู้ป่วยโดยใช้กระบวนการพยาบาล อีกทั้งการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ (อารีวรรณ กลั่นกลิ่น, 2555) สอดคล้องกับการศึกษาของนภาพร พุฒินิชย์, สุรศักดิ์ พุฒินิชย์, และอรสา จิตต์วิบูลย์ (2563) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในนักศึกษาพยาบาล ส่งผลให้เพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา เนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้สอนได้ให้โจทย์สถานการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของผู้ป่วยจิตเวชที่ซับซ้อน และท้าทาย ทำให้ผู้เรียนต้องการศึกษาหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาในโจทย์สถานการณ์ โดยพบว่า ในขณะที่ทำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ วิเคราะห์ข้อมูลที่หาได้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิม มีการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน และหาแนวคิด และหลักการในการแก้ปัญหาได้ โดยในขั้นตอนที่ 7 คือ สรุปหลักการ แนวคิดที่ได้จากการแก้ไข

ปัญหา และในขั้นตอนที่ 8 นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา และประเมินผล ผู้เรียนสามารถนำแนวคิดและหลักการแก้ปัญหาามาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาผู้ป่วยจิตเวชที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับที่ทิศนา แยมมณี (2555) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา เกิดทักษะ และกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหา สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ด้านความสามารถในการพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสุขภาพที่เปลี่ยนไป เนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่มีความสำคัญ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาในโจทย์สถานการณ์ได้ สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริง และสามารถใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นนักปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพตามขอบเขตที่วิชาชีพกำหนด สามารถสร้างความรู้ใหม่จากความเป็นจริงตามบริบททางสุขภาพของการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และยังเป็นวิธีการเรียนการสอนสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาลในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ผู้ป่วยโดยใช้กระบวนการพยาบาล ซึ่งวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานแตกต่างจากวิธีการสอนอื่น คือ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาวิชา เนื่องจากต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในกระบวนการกลุ่มและสังคม

ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลาโดยใช้กระบวนการคิดและการแก้ไขปัญหา (อารีวรรณ กลั่นกลิ่น, 2555) สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณพร บุญเปล่ง และคณะ (2559) ที่พบว่า การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถสร้างความรู้ทางวิชาชีพและพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

อาจารย์พยาบาลควรนำการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในรายวิชาการพยาบาลอื่นๆ เพื่อส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการจัดการเรียนการสอนวิธีอื่นๆ ต่อการพัฒนาทักษะทางปัญญาและผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านอื่นตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อการพัฒนาทักษะทางปัญญา ระหว่างผู้เรียนที่มีผลการเรียนสูงกับผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำ

เอกสารอ้างอิง

เกียรติกำจร กุศล, กำไล สมรักษ์, จันทร์จรรย์ ถือทอง, และธัญวลัย หองสำ. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อการเสริมสร้างผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาการภาวะผู้นำและการจัดการทางพยาบาล. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 10(3), 39–55.

คณาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. (2558). *คู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก*. นนทบุรี: ยุทธินทร์การพิมพ์.

ณอร์นินทร์ ตั้งปฐมวงศ์, นุชนาถ บุญมาศ, สุจิตดาการยทรัพย์, จีระวรรณ ศรีจันทร์ไชย, กานต์รวี โบราณมูล, และวสันต์ สีแดน. (2561). ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานต่อทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(พิเศษ), 259–266.

ทิสนา แจมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภาพร พุฒิวนิชย์, สุรศักดิ์ พุฒิวนิชย์, มาริสา สุวรรณราช, และอรัญญ์ แก้วมหากาฬ. (2560). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ต่อทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(1), 1–14.

นภาพร พุฒิวนิชย์, สุรศักดิ์ พุฒิวนิชย์, และอริสา จิตต์วิบูลย์. (2563). แนวทางจัดการเรียนรู้โดยใช้ PBL สำหรับนักศึกษาพยาบาล. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 7(2), 324–335.

วรรณพร บุญเปล่ง, อัมพร เทียงตรงดี, อารีย์ นรภูมิพิทักษ์, สราวุธ นามเมือง, นิชมน หล้ารอด, และเอนกพงศ์ อ้อยคำ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 36(4), 29–38.

- วิดาพร ทับทิมศรี, และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). การเสริมสร้างทักษะกระบวนการคิดทางการพยาบาลผู้ใหญ่โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครชุม*, 33(1), 104–114.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3)*. สืบค้นจาก http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/research/3_2558.PDF
- สุนทรี ชะชาตย์, และเสาวลักษณ์ ศรีโพธิ์. (2559). การศึกษาติดตามคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี.
- สุนทรี ชะชาตย์, และเสาวลักษณ์ ศรีโพธิ์. (2560). การศึกษาติดตามคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี.
- สุระพรรณ พนมฤทธิ์, กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, สุกรีใจเจริญสุข, พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร, จรรยา แก้วใจบุญ, และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดวิจารณ์และการรับรู้ทัศนคติของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 4(2), 108–123.
- เสาวลักษณ์ ศรีโพธิ์, และสุนทรี ชะชาตย์. (2561). การศึกษาติดตามคุณภาพบัณฑิตที่สำเร็จปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี.
- อมาวาสี อัมพันศิริรัตน์, กัญญ์ลธิ์ จันทร์เจริญ, ปิยรัตน์ จินาพันธุ์, วัชรวิทย์ สุชวนวัฒน์, อัจฉริยา วัชรวิวัฒน์, และวราภรณ์ ศิวดำรงพงศ์. (2556). การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ของเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคใต้. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 7(2), 1–8.
- อารีวรรณ กลั่นกลิ่น. (2555). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักทางพยาบาลศาสตร์*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์พิมพ์พานานา.
- Brockett, R. G., & Hiemstra, R. (1991). *Self-direction in adult learning: Perspectives on theory, research, and practice*. New York: Routledge.
- Duch, B. J., Groh, S. E., & Allen, D. E. (2001). *The power of problem-based learning*. Sterling, VA: Stylus.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (1993). *Cooperation in the classroom* (6th ed.). Edina, MN: Interaction Book.
- Rideout, E., & Carpio, B. (2001). The problem-based learning model of nursing education. In K. E. Rideout (Ed.), *Transforming nursing education through problem-based learning* (pp. 21–49). London: Jones & Bartlett Publishing.